ajalehte; jäädi koha suhtes peatuma Narva juurde, mis moodustas Tallinnale järgmise tööstusraiooni, tsensuuriolude suhtes asus lahedamais tingimusis ja lähedal asuvast Peterburist sai rohkem vaimlist äratust. Narva tööliste tegelaste J. Käsperti j. t. algatusel ilmus töölisleht »Kiire« esimene number 1912. a. juunis. A. võttis lehe politilise suuna määramise ja juhtkirjade kirjutamise oma peale tingimusega, et leht s.-d. Tallinna osakonna kontrolli all ilmuks (Narvas puudus parteil oma osakond), kuna majanduslikku külge juhtis J. Käspert. Lehe aineliseks toetajaks oli 1913. a. alguses Tartu nõupidamisel asutatud tööliste kirjastus-osaühing »Rahva Hääl«. 1913. a. augustis suleti »Kiir« Peterburi kohtupalati otsuse põhjal, kuid leht jätkas teiste nimede all (»Narva Kiir«, »Rahvaleht«, »Töö Hääl« jne.) siiski kuni ilmasõja puhkemiseni oma ilmumist. Esialgu ei omanud A.-i toimetatud leht kindlat sihti, asus ennemini vähemlisel kui enamlisel seisukohal, käsitles esijoones tööliste ellu puutuvaid praktilisi küsimusi, õhutas streigiliikumist jne. Eeskätt Peterburis säilinud eesti enamlise parteiorganisatsiooni pealekäimisel muutus leht pikapeale enamliseks organiks: ta asus täieliselt klassivõitluse-idee alusele, ei tunnustanud enam mingisugust kokkulepet kodanliste kihtidega ja avaldas sallimatut seisukohta rahvusküsimuses, võideldes näit. laulupidude ja emakeelsete erakoolide vastu. »Kiire« toimetuse (Anvelti, Bucki, Käsperti j. t.) juhtival osavõtul kasvas enamline liikumine Eesti tööliskonnas. 1914. a. juunis pidasid eesti enamlised parteiorganisatsioonid Narva lähedal metsas oma järjekorralise konverentsi ära. Ilmasõja-aegne politiline surve ja tööliste tegelaste mobiliseerimine pani alanud liikumise kuni 1917. a. revolutsioonini seisma. Selle revolutsiooni puhkemise järel siirdus A. Tallinna ja hakkas sotsiaaldemokraatlikku päevalehte »Kiir« välja andma. Kui kubermangukomissar Poska sulges lehe sama a. juulikuus, järgnes sellele »Tööline« A.-i ja Ameerikast päralejõudnud H. Pöögelmanni toimetusel. Vene sots.-dem. tööliste partei Tallinna osakonna Eesti grupis oli A. 1917. a. juhatuse liikmeks. Samal ajal juhtis A. enamliste parteiorganisatsioonide organiseerimist üle terve maa ja püüdis ka Tallinna tööliste ja soldatite saadikute nõukogus enamlist joont läbi viia. Et viimases asutuses alguses enamuses olid sõjavägedele toetuvad sotsialistid-revolutsionäärid ühes vähemlastega, siis õnnestus enamlastel alles 1917. a. sügisel, mil sõjaväe lagunemisega ka s.-r.-ide partei kaotas endise mõju, nõukogus oma võimu maksma panna. 1917. a. kevadel asutatud Eesti Sotsiaaldemokraatliku Ühendusega olid enamlased algusest peale ägedasti sõjajalal. Asutatavate Eesti väeosade vastu astus A. oma pooldajatega teravasti üles ja tunnustas nad kontrrevolutsiooniliseks jõuks. Üldse nägid Eesti enamlased endile rahvustundes kardetavat vastast ja hoidusid koguni »Eesti« nime tarvitamast, kutsudes näit. oma parteilist organisatsiooni Vene sots.-dem. tööliste partei Põhja-Balti osakonnaks. Kui A. 1917. a. sügisel Tallinna linna esindajana sai Ajutise Maanõukogu (Maapäeva) liikmeks, esines ta ettepanekuga, et Maapäev, kui mitte-õiguslik rahva esindaja, laiali läheks, millist ettepanekut Maapäeval toetasid ainult enamlised saadikud. Peale Peterburi oktoobrirevolutsiooni, mis andis võimu enamlaste parteile, kutsuti ka Tallinnas ellu Eesti töörahva nõukogude täidesaatev komitee A.-iga eesotsas. Kui Eesti Ajutine Maanõukogu enda 15. XI 1917. a. kuulutas kõrgeimaks võimuks koha peal, ajasid enamlased ta laiali. Et Maanõukogu täidesaatev organ, Maavalitsus, keeldus tunnustamast enamlise sõjarevolutsioonilise komitee võimu, võttis A. enamlise punakaardi abil asjaajamise Maavalitsuse esimehelt K. Pätsilt väevõimuga üle. Maavalitsuse asemele seati töörahva ja sõjaväelaste täidesaatva komitee poolt rahvavanemad ametisse, osalt enamlaste, osalt esialgu ka sotsiaalrevolutsionääride partei tegelaste hulgast. Siingi etendas A. juhtivat osa »töörahva valitsuse« organiseerimisel. Vene asutava kogu valimistel said enamlased Eestis umbes 40% antud häältest ja pooled kohtadest (8-st 4, nende seas ka A.). Lootes võimul-asumisega oma pooldajate arvu veelgi tõsta otsustasid Eesti enamlased teostada Maapäeva kavatsuse Eesti Asutava Kogu kokkukutsumise asjus, määrasid valimised 21., 22. ja 23. jaan. peale 1918. a. ja Asutava Kogu kokkuastumise päevaks 15. II samal a. Kuigi valijate vanadustsensus 18 aastani oli vähendatud, et radikaalsemat noorsugu juurde tõmmata, ei toonud valimised enamlastele siiski oodatud häältetõusu. Seepärast pandi valimised seisu ja loobuti Asutava Kogu mõttest. Vahepeal kasvanud Eesti iseseisvus-liikumise vastu astusid enamlased karmilt välja. Rahvamajaks muudetud Oleviste kirikus peetud kõnes deklareeris A. 1918. a. alul, et enamlased Eesti iseseisvus-püüded kui kontrrevolutsioonilise liikumise maha suruvad: iseseisvus ei andvat Eesti töörahvale midagi juurde ja ainult halvendavat tema majanduslikku seisukorda. Iseseisvus-liikumise mahasurumiseks ning nõukogude võimu kaitseks organiseeriti maal ja linnas enamlistest elementidest koostuv proletaarline punakaart. Seniste omavalitsuste asemele asutati igal pool töörahva nõukogud, kes linnades, maakondades